

PROGRAMA DE FONT EN FONT, aprenem de l'aigua

De que parlem i qui ho ha impulsat

És una proposta didàctica d'educació ambiental per redescobrir el patrimoni i el valor social de les fonts i de l'aigua com a recurs.

Des de temps remots, les fonts d'arreu han estat lloc de treball, reunió i motiu de lleure, trobada, alegria i festa. Mares, pares, nens i nenes marxaven càntir en mà cap a les deus més properes a buscar aigua per beure, cuinar i rentar. De vegades, simplement sortien amb l'excusa de fer un passeig i berenar, envoltats d'un paratge singular, amb pollancre, freixes, verns, boixos... ; d'herbes medicinals, flors silvestres de mil colors i olors, i rastres d'animals que s'acostaven per beure i remullar-se.

Així doncs, des de sempre, fonts i persones han estat lligats amb un estret llaç, que els ha fet dependre i conviure les unes amb les altres.

És per això també que l'any 2006, del seminari del Pla de Formació Permanent de Zona i el programa Escoles verdes, en el qual participen representants de centres educatius de la Vall del Ges, Oris i el Bisaura, com ara els CEIP Sta. Maria de Besora, CEIP El Rocal, CEIP Segimon Comas, SES Bisaura, CEIP Vall del Ges, CEIP Lloriana, CEIP Josep Mª Xandri, IES Cirvianum, Col·legi Sagrats Cors, CEIP Dr. Fortià Solà i l'Escola Rocaprevera, en va sorgir el projecte *De font en font, aprenem de l'aigua*. Es pot veure el treball inicial fet amb aquests centres a l'espai web del consorci de municipis, www.gesbisaura.cat.

El programa actualment té el suport i està liderat per la Societat Catalana d'Educació Ambiental i disposarà d'un espai web propi www.defontenfont.cat. La coordinació i realització tècnica és a càrrec de viladraueducació.com, d'altres entitats d'educació ambiental i de membres del Consell de Centres, segons el territori d'implantació, com Cel Rogent a les terres tarragonines.

Segons on s'hagi estat portant a terme ha comptat amb el suport de : Diputació de Barcelona; Consorci de municipis Vall del Ges Oris i Bisaura; ajuntaments de Ripoll, de Valls i d'Espinelves; Pla Educatiu d'Entorn a Valls ; el CRP d'Osona, del Ripollès i de l'Alt Camp; el Consell Comarcal de l'Alt Camp i l'Obra social Caixa de Tarragona dins del programa "Tu Ajudes".

Quins objectius pretén el programa

Aquesta vol ser una proposta de voluntariat i d'educació ambiental amb l'impuls i el suport d'ajuntaments, entitats, associacions i mestres de centres educatius de primària i secundària. Una iniciativa orientada al treball comú i a la participació col·lectiva, a la presa de consciència de la importància del respecte i de la conservació de l'entorn, tant del medi natural com de la cultura popular que permeti, mitjançant l'experimentació directa, l'observació i la participació, aprendre i gaudir d'un entorn propi i proper, sovint oblidat i maltractat. Per això els objectius s'han concretat en :

- Realitzar un treball de recerca a partir del plantejament de qüestions i problemes rellevants de l'entorn, mitjançant el treball cooperatiu a partir de l'experimentació i l'ús de diferents fonts d'informació.
- Participar per fomentar el coneixement i el treball comú, la recerca i l'actuació en el propi entorn i la seva realitat. Prendre consciència de l'evolució del paisatge i l'ús del territori

- Viure les fonts com a valor social i l'aigua com a recurs. Potenciar, valorar i capacitar per actuar col·lectivament en la recerca de solucions a problemes ambientals.
- Aprendre a observar i descriure la fauna i la flora. Comprendre la seva interacció amb el medi.
- Reconèixer i aprendre les característiques fisicoquímiques i biològiques de l'aigua de la font.
- Prendre consciència de la importància de la tradició, la cultura popular i valorar l'intercanvi d'experiències entre els diferents actors i membres de la comunitat educativa.

Com es porta a terme

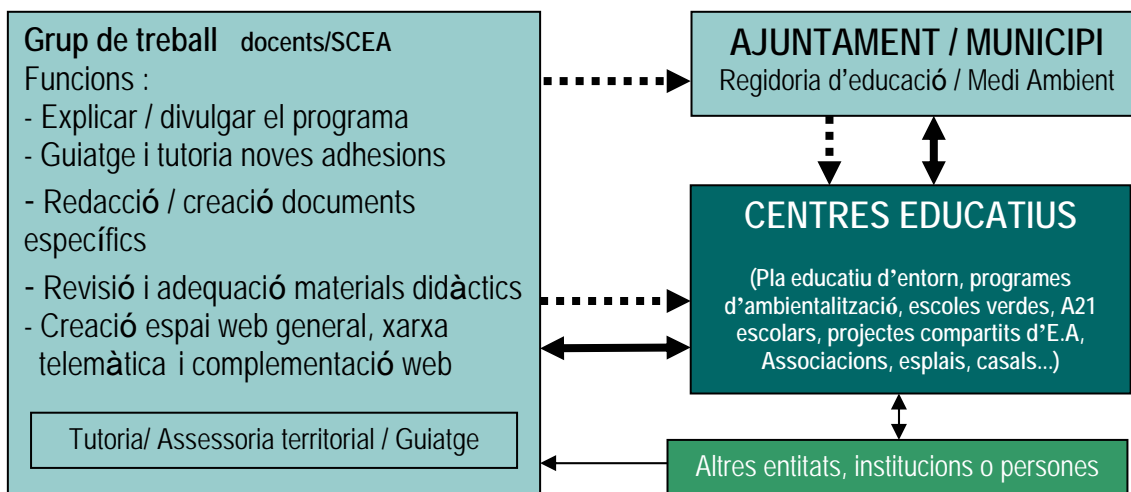
Per portar a terme el programa és necessària la col·laboració entre diferents òrgans i entitats. El grup de treball és obert i voluntari i està format pels mateixos participants i altres tècnics externs. El guiatge i la tutoria de les noves adhesions es coordina des de la Societat Catalana d'Educació Ambiental per mitjà del Consell de Centres, amb els educadors ambientals i amb la implicació de tècnics municipals locals. L'equip de treball elabora els documents didàctics a tall de guia i suport, adaptats als centres i a cada municipi.

Fins a l'actualitat s'han creat dues guies didàctiques, una per a educació primària i l'altra per a educació secundària, com a material didàctic d'orientació per preparar i fer la sortida a la font. També s'ha elaborat una llibreta de camp per prendre nota i recollir la informació com a base del treball a l'aula. Es disposa també d'un dossier complementari que ajuda a completar i ampliar informació. Aquests materials són revisats anualment i ara són en fase d'adequació a la nova llei d'educació.

Cada escola o grup escull una o diverses fonts i ho posa en comú en el grup de treball local. També s'escull un padrí o padrina, a qui l'alumnat entrevista. Aquest col·laborador/a és una persona propera i coneixedora de la realitat social de l'indret, per tant, ajuda a conèixer la seva història, alhora que aporta informació escrita i gràfica de la font.

Després de realitzar el treball previ de recopilació d'informació general es realitza una sortida de camp durant el curs, en què es procedeix a la recollida de dades i mostres, amb el guiatge dels dossiers, que ens ajuden a conèixer l'entorn natural de la font. Aquesta tasca es complementa amb la possibilitat de fer una anàlisi de l'aigua més completa, sobretot a secundària, per part d'algun laboratori clínic o farmacèutic, o utilitzant el propi laboratori del centre si les condicions ho permeten.

Tota la informació recollida i elaborada es passa a la coordinació tècnica del programa, a la SCEA, per fer-ne la corresponent sistematització i buidatge, per tal d'incorporar-la a l'espai web general de programa i, si s'escau, a la dels ajuntaments on pertanyen els centres. Aquesta feina, així com el manteniment del web, la realitza en Borja Pons, membre de l'equip de treball. És un espai d'intercanvi i de consulta de totes les experiències, amb la finalitat que pugui ser utilitzat també per altres docents i públic en general. Aquest espai a Internet vol ser també lloc de consulta d'informacions complementàries sorgides del treball a la font, amb propostes de textos, músiques, jocs,... en constant remodelació i obert a noves aportacions a l'entorn de l'aigua i de les fonts.

Esquema. Organigrama del programa

En aquest darrer curs

Els centres de La Vall del Ges que van iniciar el projecte estan adherits també al programa Escoles verdes i aquest any 2009 han rebut el premi que atorga la Generalitat de Catalunya a la millor actuació singular d'educació ambiental.

De font en font és un programa fruit del desig de fer un treball d'educació per a la sostenibilitat, marcadament transversal, per al coneixement i la capacitat vers la implicació en la preservació del propi territori. Les fonts del nostre terme són motiu de revalorització patrimonial i la redescoberta del seu valor social i natural ens apropa també a la nova cultura de l'aigua.

És una proposta curricular amb continuïtat i que fomenta la participació i el treball en xarxa entre centres educatius i entitats municipals.

El programa, de mica en mica, està creixent, amb els suports municipals i supramunicipals, amb la coordinació tècnica per part d'entitats d'educació ambiental. És un programa iniciat el curs 2005/06 i que ara, amb quatre anys de vida, s'estén a altres municipis i centres educatius del país. Fins ara hi han participat en total 22 grups, 21 centres escolars i el casal d'estiu del municipi d'Espinelves a Osona.

Els que s'hi ha adherit aquest darrer curs son els la comarca de l'Alt Camp ; Col·legi Mare de D. de la Candela, Col·legi Lledó, CEIP La Riba, CEIP Sant Ramon, CEIP Rocabruna, CEIP Bernardí Toldrà, CEIP Baltasar Segú, CEIP Escola Enxaneta, IES Narcís Oller, IES Serra de Miramar i Col·legi Cor de Maria, i al Ripollès CEIP Joan Maragall, CEIP Tomas Raguer, Col·legi Vedruna i Col·legi dels Salesians.

Està en procés de redacció i creació d'un joc de gran format, amb el mateix nom. Aquest recurs didàctic serà itinerant pels centres participants, amb la finalitat de complementar el treball i visualitzar amb la resta de companys del centre, la participació al programa.

Lluís Pagespetit ll.pagespetit@viladraueducacio.com – Dèlia Batet delia@celrogent.com
www.pangea.org/scea/

L'experiència

A la nostra escola i dins la programació anual hem participat del programa de font en font dins de les propostes del PEE, Programa Educatiu d'Entorn del municipi de Valls, amb l'alumnat de Cicle Mitjà. Aquesta proposta educativa encaixa amb els objectius concretats en el Pla i en l'àrea de coneixement del medi del Cicle. Amb altres centres del municipi ens hi hem engrescat, val a dir que hem comptat amb la col·laboració dels tècnics municipals, el CRP i l'entitat d'EA Cel Rogent.

És una proposta educativa sobre i pel territori, en la que, les complicitats amb altres agents educatius, com la col·laboració de la padrina de la font, la Maria Farré, els altres centres, i el suport tècnic, ha estat una experiència gratificant vivencialment i pedagògicament, que ens ha portat a conèixer el patrimoni natural i social del medi proper, en el nostre cas de la font de Sant Bernat.

En la sortida a la font la padrina ens ha explicat vivències i curiositats d'aquell indret, hem estudiat l'aigua el seu ph, el cabal, la flora, la fauna i els seus rastres, hem treballat també els sentit i la percepció, amb tot hem confeccionat un dossier de camp. Aquest material serà consultable a l'espai web que està creant el programa de font en font.

Una feina que calia exterioritzar i explicar-nos-ho entre els mateixos companys de l'escola i també intercanviar experiències amb els altres centres del municipi, per això s'ha fet una petita exposició que consta d'un total de 80 làmines DIN A3 plastificades, que descriuen l'entorn natural i social de 15 fonts diferents de Valls i la comarca de l'Alt Camp. Aquestes làmines han estat elaborades per les 10 escoles de la Comarca de l'Alt Camp que han participat en el projecte. L'exposició ha itinerat el darrer trimestre de curs, per a cada un dels deu centres de la comarca que n'han format part i s'ha obert 10 dies al públic general. Per acabar-ho d'arrodonir, l'experiència ha sortit al diari de Tarragona, aquest fet ha servit per que, pares mares i la resta de la comunitat educativa s'adonessin del valor d'aquest patrimoni de les fonts i l'aigua a voltes poc valorat.

Isabel, Mercè, Llorenç i Conxita
CEIP Mare de Déu de la Candela –Valls
ceipmdcandela-valls@xtec.cat